

Osoby niepełnosprawne w 2023 r.

15.10.2024 r.

4,0 mln

Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy

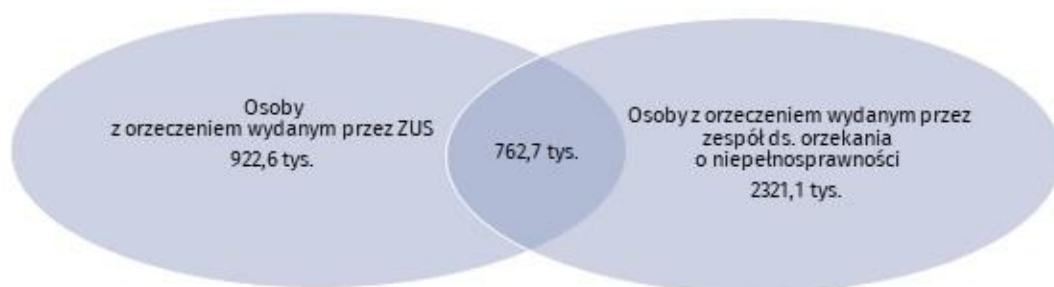
W grudniu 2023 r. w Polsce było 4 006,4 tys. osób, które posiadały ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy¹ wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy (osoby niepełnosprawne prawnie)

Spośród 4 006,4 tys. osób z orzeczeniem o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy, 2 321,1 tys. osób posiadało tylko orzeczenie wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, natomiast 922,6 tys. osób posiadało tylko orzeczenie wydane przez ZUS. Pozostałe osoby posiadały oba orzeczenia (762,7 tys.).

Wykres 1. Osoby według rodzaju posiadanego orzeczenia o niepełnosprawności w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: Zbiory powiatowych i miejskich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności (PZON), zbiór danych z systemów emerytalno-rentowych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS EMIR i RENTIER).

Struktura osób niepełnosprawnych prawnie była następująca: 41,3% ze stopniem umiarkowanym, 27,4% ze stopniem znacznym oraz 25,2% ze stopniem lekkim. Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności bez określonego stopnia ze względu na wiek (do 16 roku życia) stanowiły 5,8%. W pozostałych przypadkach nie udało się określić stopnia niepełnosprawności.

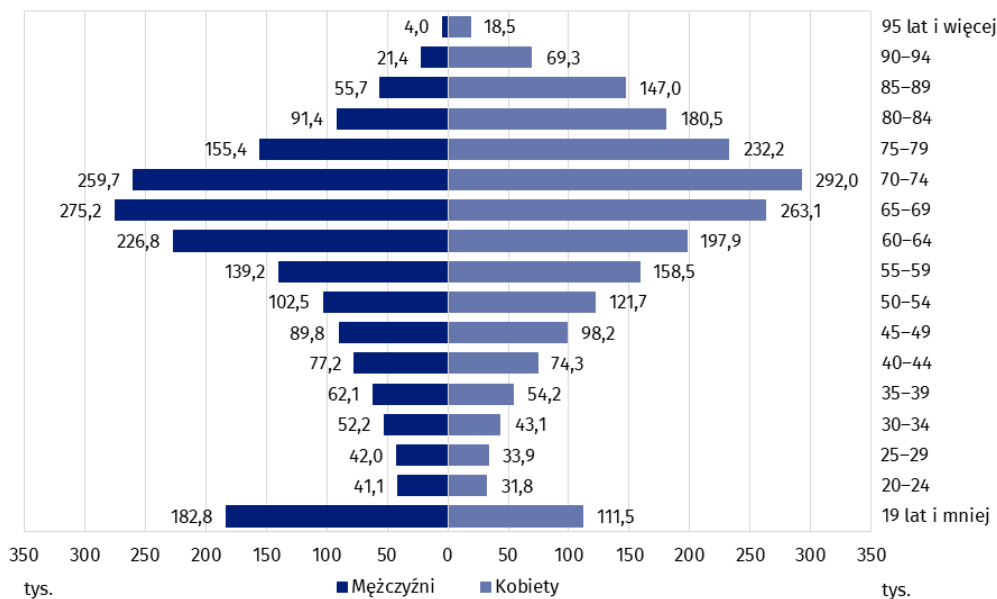
W badanej populacji osób niepełnosprawnych prawnie przeważały kobiety, które stanowiły 53,1%. Najwięcej kobiet było w przedziale wiekowym 70–74 lata (292,0 tys.), natomiast mężczyzn – w przedziale wiekowym 65–69 lat (275,2 tys.).

Wśród osób niepełnosprawnych prawnie 53,1% stanowiły kobiety

¹Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 44. z późn. zm.) orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania podlegają przetożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Wykres 2. Osoby niepełnosprawne prawnie według płci i grup wieku w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

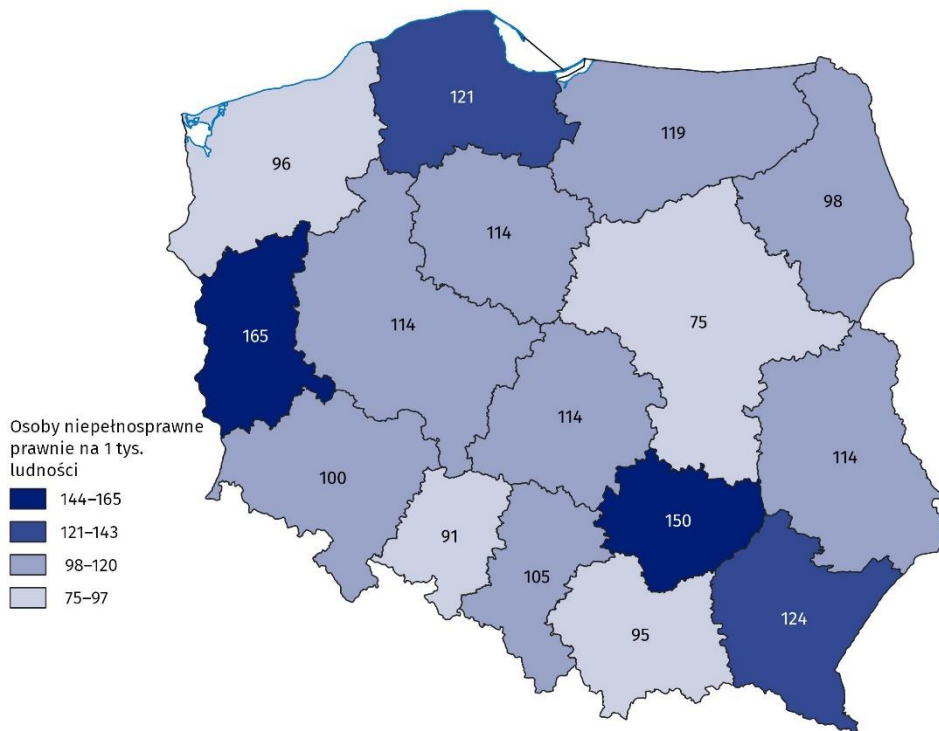
Źródło: Zbiory danych PZON oraz ZUS EMIR i RENTIER.

Wśród osób niepełnosprawnych prawnie najwięcej kobiet (239,1 tys.) i mężczyzn (215,5 tys.) mieszkało² w województwie śląskim, a najmniej w województwie opolskim (44,6 tys. kobiet i 40,9 tys. mężczyzn). W przeliczeniu na 1 tys. ludności najwięcej osób mieszkało w województwie lubuskim (165), a najmniej w województwie mazowieckim (75).

Najwyższą wartość wskaźnika liczby osób niepełnosprawnych prawnie na 1 tys. ludności odnotowano w województwie lubuskim (165)

Mapa 1. Osoby niepełnosprawne prawnie na 1 tys. ludności według województw w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

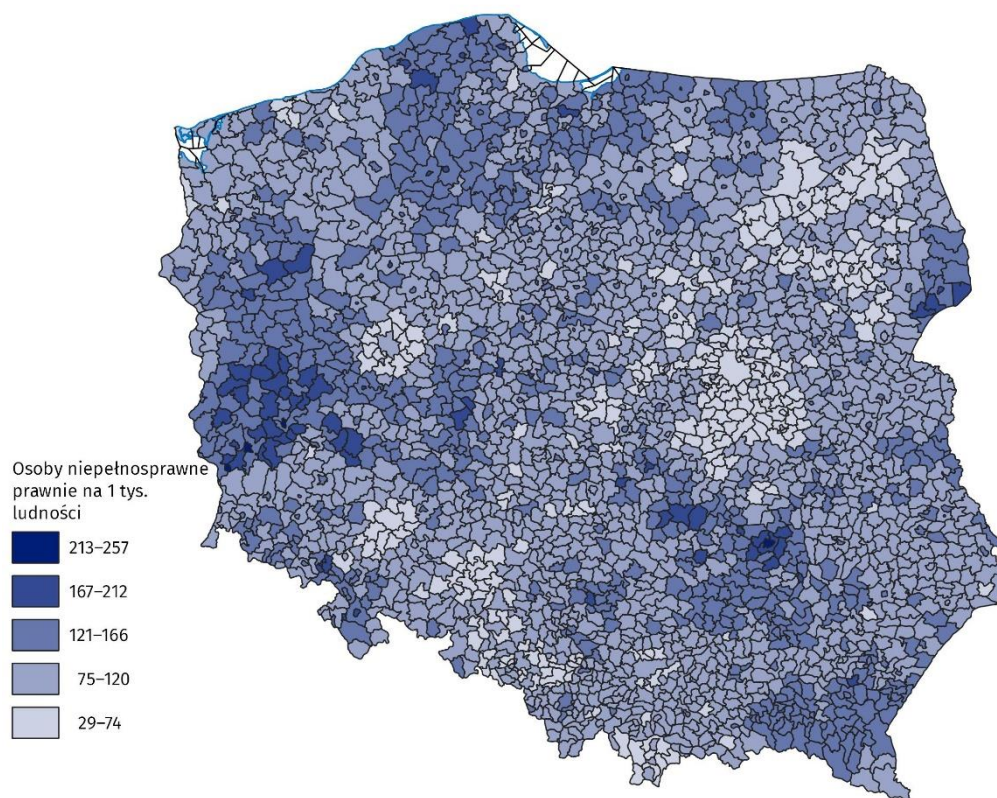
Źródło: Zbiory danych PZON oraz ZUS EMIR i RENTIER.

² Ustalono według adresu miejsca zamieszkania. W przypadku braku adresu miejsca zamieszkania ustalono według adresu korespondencyjnego, a w przypadku braku obu adresów według adresu zameldowania.

W podziale na gminy najwięcej osób niepełnosprawnych prawnie (106,0 tys.) mieszkało w Warszawie. Stanowiły one 2,7% ogólnej liczby tych osób w Polsce. W przeliczeniu na 1 tys. ludności najwięcej osób mieszkało w gminie Ostrowiec Świętokrzyski (257), a najmniej w gminach Długołęka oraz Czernica (po 29 osób).

Mapa 2. Osoby niepełnosprawne prawnie na 1 tys. ludności według gmin w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

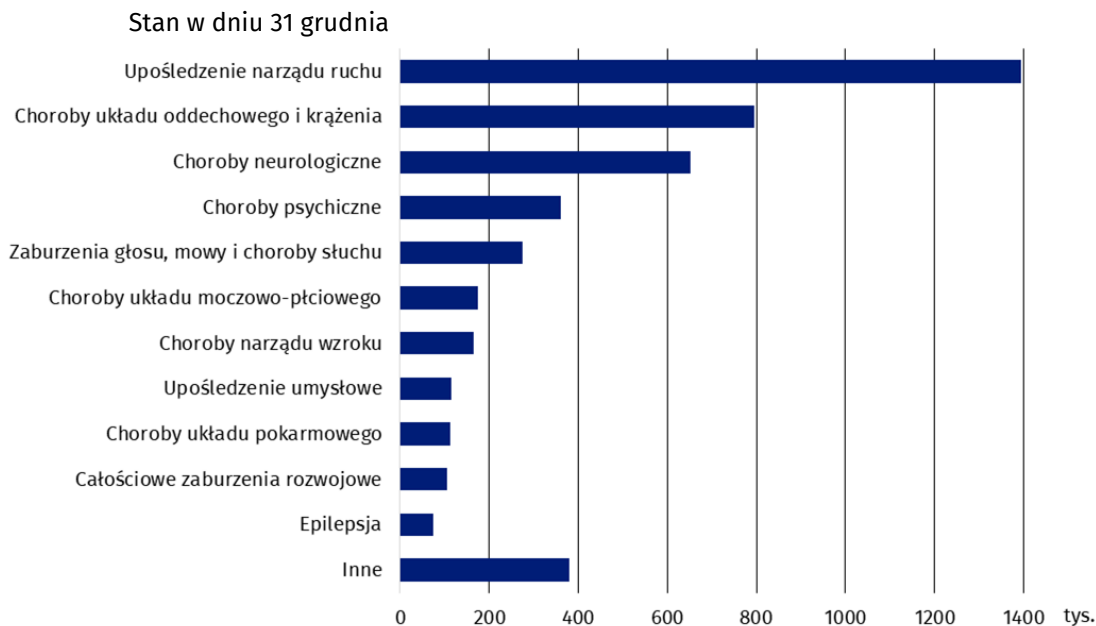
Źródło: Zbiory danych PZON oraz ZUS EMIR i RENTIER.

Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydanym przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności

W dniu 31 grudnia 2023 r. 3 083,8 tys. osób posiadało orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności. Orzeczenie może zawierać nie więcej niż trzy symbole przyczyn niepełnosprawności. Każdy symbol stanowi samodzielną przyczynę niepełnosprawności lub jej stopnia. Ponad połowa osób posiadała orzeczenie z jedną przyczyną, a blisko 40% z dwiema przyczynami niepełnosprawności.

Największa liczba osób posiadała orzeczenie wydane z powodu upośledzenia narządu ruchu (1 393,1 tys.), a najmniejsza z powodu epilepsji (74,2 tys.).

Wykres 3. Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności według przyczyn w 2023 r.

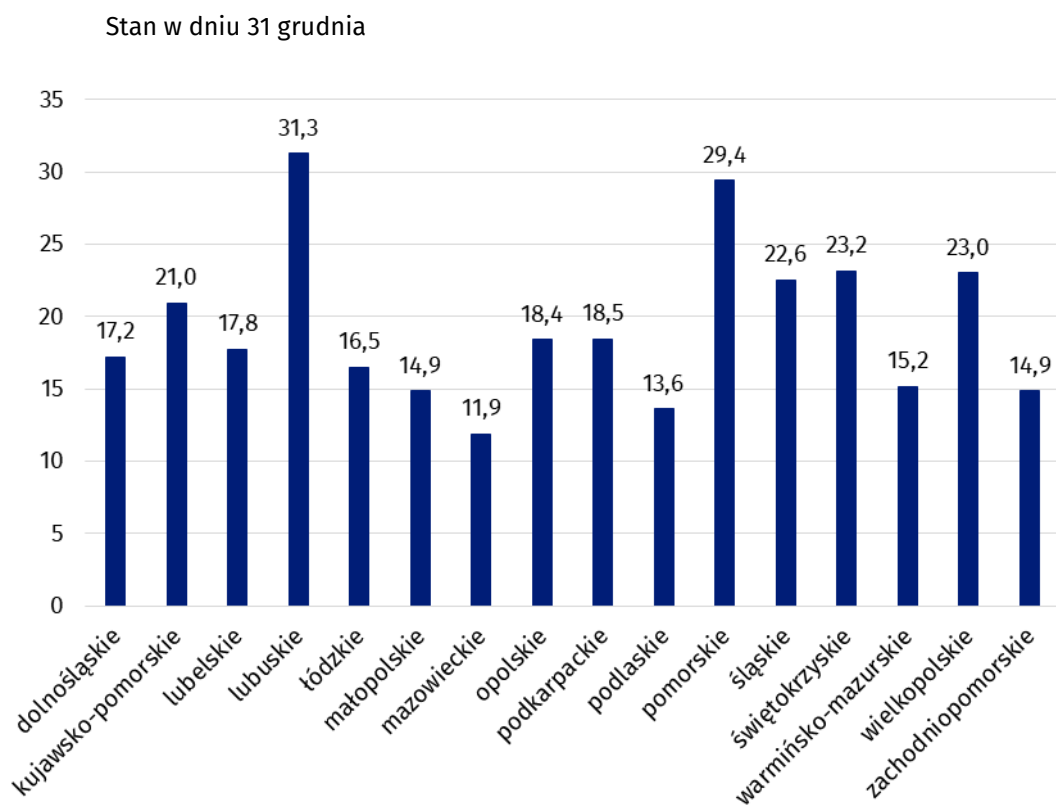

Źródło: Zbiory danych PZON.

W dniu 31 grudnia 2023 r. było 703,3 tys. osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności posiadających ważną kartę parkingową. Najwięcej takich osób na 1 tys. ludności było w województwie lubuskim (31,3), a najmniej w województwie mazowieckim (11,9).

703,3 tys. osób z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności posiadało ważną kartę parkingową

Wykres 4. Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności posiadające ważną kartę parkingową na 1 tys. ludności w 2023 r.

Źródło: Zbiory danych PZON.

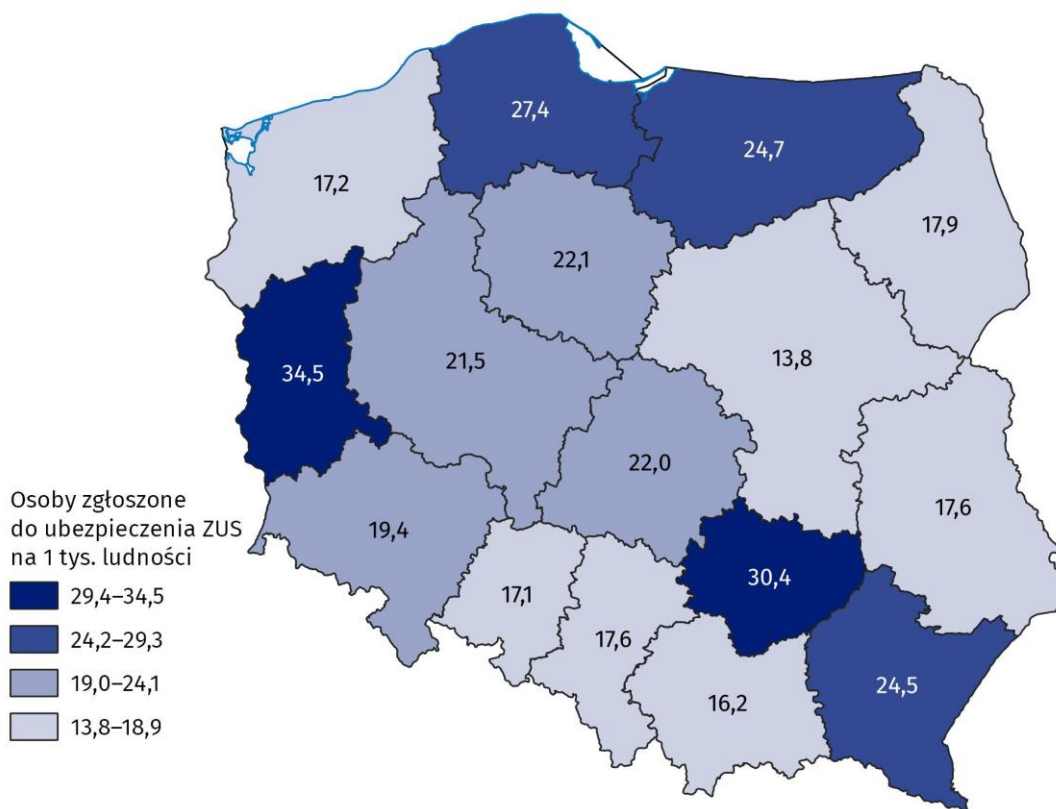
Osoby zgłoszone do ubezpieczenia w ZUS przez płatników składek, które poinformowały płatnika składek, że posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy

Blisko 754 tys. osób zgłoszonych do ubezpieczenia w ZUS przez płatników składek poinformowało płatnika składek, że posiada orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności) albo orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy (wydane przez ZUS). Struktura tych osób według stopnia niepełnosprawności była następująca: 11,2% ze stopniem znacznym, 59,0% ze stopniem umiarkowanym oraz 29,4% ze stopniem lekkim. Pozostałe osoby miały orzeczenie o niepełnosprawności bez określonego stopnia ze względu na wiek (do 16 roku życia).

Najwięcej mężczyzn zgłoszonych do ubezpieczenia w ZUS przez płatników składek, którzy poinformowali płatnika składek, że posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy mieszkało w województwie mazowieckim (43,6 tys.), natomiast najwięcej kobiet – w województwie śląskim (35,6 tys.). Najmniej osób mieszkało w województwie opolskim (6,4 tys. kobiet i 9,6 tys. mężczyzn). Najwięcej osób w przeliczeniu na 1 tys. ludności mieszkało w województwie lubuskim (34,5), a najmniej – w województwie mazowieckim (13,8).

Mapa 3. Osoby zgłoszone do ubezpieczenia w ZUS przez płatników składek, które poinformowały płatnika składek, że posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy na 1 tys. ludności według województw w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

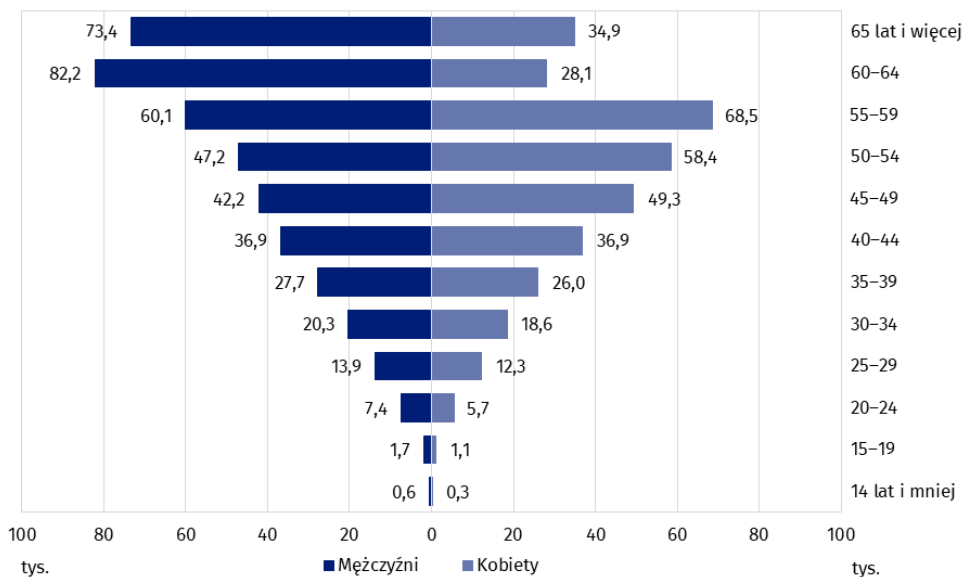
Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

W badanej populacji przeważały osoby w wieku 50 lat i więcej (60,1%). Najwięcej mężczyzn należało do grupy wiekowej 60–64 (19,9%), natomiast najwięcej kobiet – do grupy wiekowej 55–59 (20,1%).

Wskaźnik liczby osób, które okazały płatnikowi składek orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy na 1 tys. ludności najwyższą wartość przyjął w województwie lubuskim (34,5).

Wykres 5. Osoby zgłoszone do ubezpieczenia w ZUS przez płatników składek, które poinformowały płatnika składek, że posiadają orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy według płci i grup wieku w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: Kompleksowy System Informatyczny ZUS.

Spośród osób z orzeczeniem 18,5% miało ustalone prawo do renty, a 12,2% – do emerytury.

Ponad połowa osób (54,5%) była zatrudniona z tytułu umowy o pracę. W przypadku 14,7% osób składki na ubezpieczenie zostały opłacone przez jednostkę organizacyjną pomocy społecznej albo wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Ponadto 6,8% osób ubezpieczonych wykonywało umowę agencyjną, umowę zlecenie lub umowę o świadczenie usług. Dodatkowo 6,6% stanowiły osoby bezrobotne, które nie pobierały ani zasiłku, ani stypendium.

Osoby, które posiadały ważne orzeczenie o grupie inwalidztwa, wydane przez komisję lekarską podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych oraz Ministrowi Obrony Narodowej przed 1 stycznia 1998 r.

W grudniu 2023 r. 144 osoby posiadały ważne orzeczenie o grupie inwalidztwa, wydane przed 1 stycznia 1998 r. przez komisję lekarską podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. W tej populacji 16 osób posiadało orzeczenie o I grupie inwalidztwa, 53 osoby – o II grupie inwalidztwa, a 75 osób – o III grupie inwalidztwa. Spośród osób z orzeczeniem przeważali mężczyźni – 83 osoby.

Najwięcej osób mieszkało w województwie mazowieckim (37 mężczyzn i 35 kobiet).

W województwie podlaskim nie mieszkała żadna osoba posiadająca orzeczenie o grupie inwalidztwa.

Ponad 91% osób było w wieku 70 lat i więcej, natomiast pozostałe osoby należały do grupy wiekowej 56–69 lat. Najmłodszy mężczyzna miał 56 lat, a najmłodsza kobieta 66 lat.

W grudniu 2023 r. 6 899 osób posiadało ważne orzeczenie o grupie inwalidztwa, wydane przed 1 stycznia 1998 r. przez komisję lekarską podległą Ministrowi Obrony Narodowej. W tej populacji 15,0% osób posiadało orzeczenie o I grupie inwalidztwa, 26,4% – o II grupie inwalidztwa, a 58,6% – o III grupie inwalidztwa. Wśród osób z orzeczeniem były tylko dwie kobiety. Wszystkie orzeczenia zostały wydane na czas nieokreślony. Wśród osób z orzeczeniem o grupie inwalidztwa 65,0% pobierało świadczenia emerytalne, 27,2% – rentę, w przypadku 7,8% osób brak jest informacji na temat pobierania renty lub emerytury.

Ponad 96% osób było w wieku 65 lat i więcej, natomiast pozostałe osoby należały do grupy wiekowej 48–64. Najmłodszy mężczyzna miał 48 lat, a najstarszy 102 lata. Kobiety miały 92 lata (najmłodsza) i 101 lat (najstarsza).

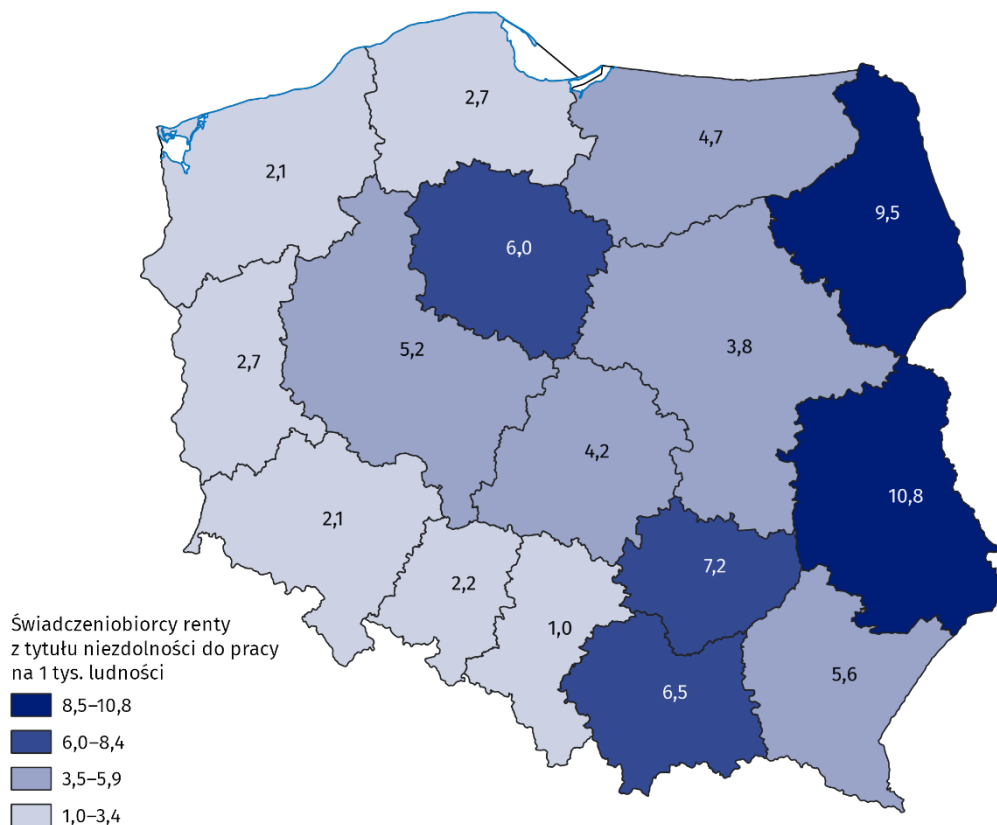
Osoby pobierające rentę z tytułu niezdolności do pracy przyznaną na podstawie orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydanego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

W grudniu 2023 r. 166,8 tys. osób pobierało rentę z tytułu niezdolności do pracy przyznaną na podstawie orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydanego przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS). Struktura tych osób była następująca: 14,7% z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy w gospodarstwie wraz z orzeczoną niezdolnością do samodzielnej egzystencji, 85,3% z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy w gospodarstwie bez orzeczonej niezdolności do samodzielnej egzystencji. W badanej populacji 63,0% osób posiadało orzeczenie trwałe (na czas nieokreślony), a 37,0% miało orzeczoną okresową niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym. W przypadku 19,8% osób orzeczenie zostało wydane przed 1 stycznia 1998 r.

Najwięcej mężczyzn pobierających rentę z tytułu niezdolności do pracy przyznaną na podstawie orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydanego przez KRUS mieszkało w województwie lubelskim (11,7 tys.), natomiast najwięcej kobiet – w województwie małopolskim (11,6 tys.). Najmniej osób mieszkało w województwie opolskim (1,1 tys. mężczyzn i 0,9 tys. kobiet). Najwięcej osób w przeliczeniu na 1 tys. ludności mieszkało w województwie lubelskim (10,8), a najmniej – w województwie śląskim (1,0).

Mapa 4. Osoby pobierające rentę z tytułu niezdolności do pracy przyznaną na podstawie orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydanego przez KRUS na 1 tys. ludności według województw w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

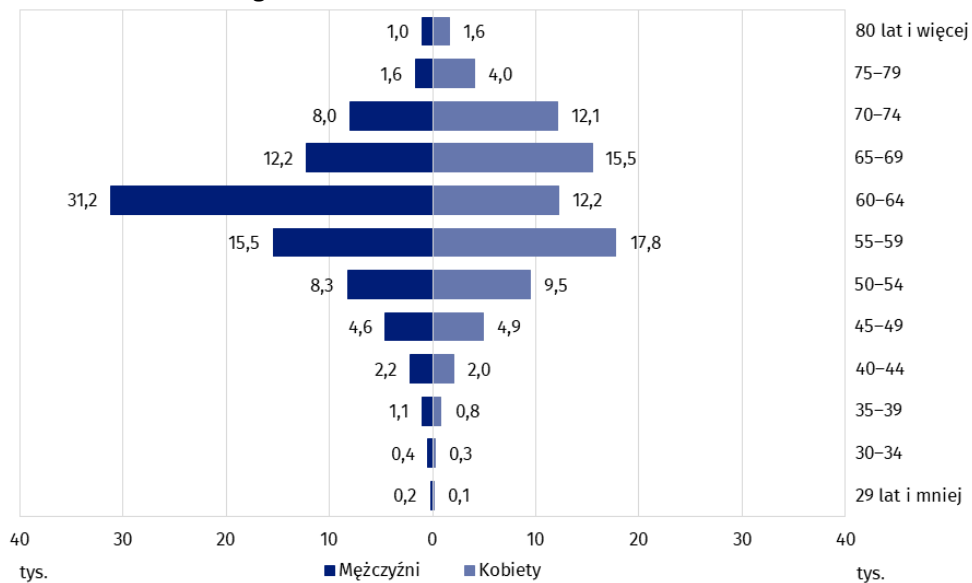

Źródło: System kompleksowej obsługi świadczeń emerytalno-rentowych KRUS.

W badanej populacji przeważały osoby w wieku 50 lat i więcej (90,1%). Najwięcej mężczyzn należało do grupy wiekowej 60–64 (36,2%), natomiast najwięcej kobiet – do grupy wiekowej 55–59 (22,0%).

Wykres 6. Osoby pobierające rentę z tytułu niezdolności do pracy przyznaną na podstawie orzeczenia o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydanego przez KRUS według płci i grup wieku w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Źródło: System kompleksowej obsługi świadczeń emerytalno-rentowych KRUS.

Kształcenie osób z niepełnosprawnościami oraz osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W roku szkolnym 2023/24 działało 360 przedszkoli specjalnych, do których uczęszczało 8,1 tys. dzieci z niepełnosprawnościami. Najwięcej dzieci uczęszczających do przedszkoli specjalnych miało ukończone 7 lat (27,8%). Wśród dzieci w przedszkolach specjalnych przeważali chłopcy (71,7%). W pozostałych przedszkolach i innych placówkach wychowania przedszkolnego przebywało 55,9 tys. dzieci z niepełnosprawnościami, które stanowiły 3,7% ogólnej liczby dzieci. Większość dzieci z niepełnosprawnościami uczęszczała do przedszkoli ogólnodostępnych (79,0%), w tym do przedszkoli z oddziałami integracyjnymi (10,6%) oraz przedszkoli integracyjnych (11,6%).

W roku szkolnym 2023/24 w szkołach kształciło się 244,9 tys. dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (bez szkół dla dorosłych), tj. 4,7% ogólnej liczby uczniów

Tablica 1. Placówki wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2023/24

Stan w dniu 30 września

Wyszczególnienie	Placówki	Oddziały	Dzieci	
			ogółem	w tym z niepełnosprawnościami ^a
Ogółem	22 505	76 276	1 512 017	55 857
Przedszkola	13 888	60 788	1 228 695	44 108
specjalne	360	1 724	8 069	.
integracyjne	462	1 727	.	6 461
posiadające oddziały integracyjne	523	3 530	.	5 902

a Bez dzieci w placówkach specjalnych.

Tablica 1. Placówki wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2023/24 (dok.)

Stan w dniu 30 września

Wyszczególnienie	Placówki	Oddziały	Dzieci	
			ogółem	w tym z niepełnosprawnościami ^a
posiadające oddziały specjalne	98	634	.	1 943
posiadające oddziały integracyjne i specjalne	118	892	.	3 492
pozostałe przedszkola	12 327	52 281	.	26 310
Zespoły wychowania przedszkolnego	37	37	522	16
Punkty przedszkolne	1 362	1 362	22 774	5 433
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	7 218	14 089	260 026	6 300

a Bez dzieci w placówkach specjalnych.

W specjalnych szkołach podstawowych uczyło się 53,5 tys. dzieci. Ponadto do oddziałów przy szkołach podstawowych ogólnodostępnych uczęszczało 126,4 tys. uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Łączna liczba dzieci z niepełnosprawnościami, które zostały objęte kształceniem specjalnym na poziomie podstawowym wynosiła 179,9 tys., (6,0% ogólnej liczby dzieci), z czego 68,8% stanowili chłopcy. Spośród 3,4 tys. dzieci nauczanych indywidualnie było 45,4% dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i specjalne ośrodki wychowawcze były prowadzone dla uczniów, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane ze względu na niepełnosprawność, ale z jej powodu nie mogli uczęszczać do przedszkola lub szkoły w miejscu zamieszkania. W roku szkolnym 2023/24 funkcjonowało 350 takich placówek. Spośród 22,5 tys. dostępnych miejsc wykorzystano 45,0%. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną stanowiły 54,3% wychowanków. Ponadto ośrodki zapewniały opiekę dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi (28,5%), niesłyszącej i słabosłyszącej (5,1%) oraz niewidomej i słabowidzącej (3,6%).

Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze to placówki umożliwiające realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, posiadającym orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności była niepełnosprawność intelektualna, posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. W dniu 30 września 2023 r. 192 ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze udostępniały 8,3 tys. miejsc, z których 75,2% było wykorzystanych. Placówki zapewniały udział w zajęciach wychowankom z niepełnosprawnościami sprzężonymi (3,4 tys.) oraz wychowankom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim (2,6 tys.).

Edukacja młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na poziomie ponadpodstawowym była realizowana przede wszystkim w szkołach specjalnych. Największą część szkół specjalnych stanowiły te, które oferowały przygotowanie do konkretnego zawodu: specjalne szkoły przysposabiające do pracy i specjalne szkoły branżowe I stopnia. Wszystkie szkoły specjalne kształciły 29,8 tys. osób. Ponadto w oddziałach uczyło się 35,0 tys. uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym 44,5% osób w oddziałach

przy liceach ogólnokształcących, 33,2% osób w oddziałach przy technikach oraz 21,7% osób w oddziałach przy branżowych szkołach I stopnia. Łączna liczba dzieci i młodzieży objętej kształceniem specjalnym na poziomie ponadpodstawowym wynosiła 64,8 tys. osób i stanowiła 3,4% ogólnej jej liczby.

Do szkół policealnych uczęszczało 282 uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Głównie były to szkoły specjalne (251 uczniów).

W roku akademickim 2023/24 w uczelniach kształciło się 21,9 tys. osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności³ (1,8% ogólnej liczby studentów), a ukończyło je⁴ 5,3 tys. osób (1,8% ogólnej liczby absolwentów). Wśród doktorantów 15,4% stanowiły osoby z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności (0,5 tys. osób).

Dostosowanie infrastruktury w obszarze opieki zdrowotnej i kultury do potrzeb osób niepełnosprawnych

Większość przychodni i praktyk lekarskich posiadała toalety przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych (77,8%) oraz pochylnie, podjazdy lub platformy ułatwiające wejście do budynku (65,9%). W aptekach i punktach aptecznych najczęściej występującym udogodnieniem dla osób niepełnosprawnych były pochylnie, podjazdy lub platformy, ułatwiające wejście do budynku (55,9%). W wymienionych placówkach, działających w obszarze opieki zdrowotnej, najrzadziej występowały udogodnienia dla osób niedostępujących i niesłyszających.

Tablica 2. Przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych w podmiotach działających w obszarze opieki zdrowotnej w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Wyszczególnienie	Przychodnie i praktyki lekarskie	Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne
Ogółem	26 634	12 564
Pochylnie/podjazdy/platformy ułatwiające wejście do budynku	17 553	7 018
Drzwi wejściowe do budynku automatycznie otwierane	2 455	834
Winda/y	7 821	214
w tym windy dostosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	5 632	.
Toalety przystosowane dla osób niepełnosprawnych	20 713	.
Udogodnienia dla słabowidzących i niewidomych	1 220	164
Udogodnienia dla niedostępujących i niesłyszających	919	97
Posadzki antypoślizgowe	9 206	3 493
Inne	3 512	2 067
Brak udogodnień	2 255	2 725

Ponad 94% centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic było przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych

³ Wykazywanych jeden raz według głównego rodzaju niepełnosprawności.

⁴ Absolwenci z roku akademickiego 2022/23.

Wśród podmiotów działających w obszarze kultury najczęściej przystosowań do potrzeb osób niepełnosprawnych było w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach (94,3%). Ponad 92% tych podmiotów posiadało udogodnienia przy wejściu i blisko 71% udogodnienia wewnątrz budynku. Nieco ponad 49% bibliotek publicznych posiadało udogodnienia dla osób niepełnosprawnych.

Tablica 3. Przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych w instytucjach kultury w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Wyszczególnienie	Ogółem	Z liczby ogółem obiekty przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych		
		razem	wejście do budynku	udogodnienia wewnątrz budynku
Kina	535	483	481	453
Teatry i instytucje muzyczne	207	173	169	166
Galerie i salony sztuki	317	189	182	160
Muzea łącznie z oddziałami	974	533	510	468
Centra, domy ośrodki kultury, kluby i świetlice	3 961	3 734	3 650	2 793
Biblioteki publiczne	7 570	3 727	3 660	2 424

Pasażerski transport drogowy

Komunikacja miejska w Polsce dysponowała 12 466 autobusami i 3 042 tramwajami. Odsetek autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych wynosił 95,0%, a tramwajów 54,4%. Najwyższy odsetek autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych wystąpił w województwie kujawsko-pomorskim (prawie 100%), a najniższy w województwie opolskim (80,4%).

Liczba czynnych dworców autobusowych własnych lub zarządzanych przez przewoźnika wynosiła 125, z czego 67 była przystosowana do obsługi osób niepełnosprawnych (53,6%).

Uwagi metodologiczne

1. System orzekania o niepełnosprawności w Polsce określają dwa podstawowe akty prawne:
 - a. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w skrócie: ustawa o rehabilitacji (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 44., z późn. zm.) – w art. 2 definiuje się niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. W art. 3 określa się orzekane stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki, natomiast w art. 4a wspomina się o dzieciach w wieku do 16 lat, którym wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności bez ustalania jej stopnia. Organami orzekającymi niepełnosprawność są powiatowe i miejskie (jako pierwsza instancja) oraz wojewódzkie (druga instancja) zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ostateczną instancją są sądy pracy i ubezpieczeń społecznych;
 - b. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, z późn. zm.) – w art. 12 definiuje się osobę niezdolną do pracy jako taką, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Orzeczenia o: niezdolności do pracy, niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz celowości przekwalifikowania, wydane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zgodnie z art. 5 wspomnianej wcześniej ustawy o rehabilitacji.
 2. Zgodnie z art. 62 ust. 1 i 2 oraz art. 63 ustawy o rehabilitacji ważne orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów, wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. przez komisje lekarskie podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych oraz Ministrowi Obrony Narodowej na podstawie odrębnych przepisów, dotyczących oceny zdolności do służby – ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 242, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 1121, z późn. zm.) – przekładają się na następujące stopnie niepełnosprawności:
 - orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
 - orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.
- Orzeczenia komisji lekarskich, które zostały wydane po dniu 31 grudnia 1997 r. nie są tożsame z orzeczeniami o stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy o rehabilitacji. Zgodnie z art. 5a tej ustawy osoby mogą złożyć wniosek do zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

3. Zgodnie z art. 62 ust. 3 oraz art. 63 ustawy o rehabilitacji osoby posiadające orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym są niepełnosprawne, jeśli te orzeczenia zostały wydane przed 1 stycznia 1998 r. i pozostały w mocy prawnej z tym, że:

- osoby, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny, traktuje się jako zaliczone do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- pozostałe osoby traktuje się jako zaliczone do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Całkowita niezdolność do pracy została określona jako trwała lub okresowa. Wyjaśnienie tych pojęć można znaleźć w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 90, z późn. zm.), gdzie w art. 21 podano, że całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym uznaje się za trwałą, jeżeli ubezpieczony nie rokuje odzyskania zdolności do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym. Całkowitą niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym uznaje się za okresową, jeżeli ubezpieczony rokuje odzyskanie zdolności do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym. W przypadku niezdolności trwałej orzeczenia były wydawane na czas nieokreślony, a w razie niezdolności okresowej został podany termin, do którego niezdolność pozostała w mocy prawnej.

Wraz z orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym osoby mogą otrzymać orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji. W tym przypadku rolnicy są uprawnieni do dodatku pielęgnacyjnego. Świadczenie może być przyznane z urzędu – osobom, które skończyły 75 lat lub na wniosek, do którego trzeba dołączyć zaświadczenia o stanie zdrowia – osobom dorosłym, które są całkowicie niezdolne do pracy oraz samodzielnej egzystencji. Z zasady uprawnienie do dodatku pielęgnacyjnego pozbawia posiadane prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, ponieważ osoby mogą pobierać tylko jedno z tych dwóch świadczeń. Świadczenia, choć podobne, różnią się tym, że:

- dodatek pielęgnacyjny jest wypłacany przez KRUS, a zasiłek – przez organ właściwy ze względu na miejsce zamieszkania beneficjenta, czyli wójta, burmistrza lub prezydenta miasta,
- dodatek jest wypłacany do renty lub emerytury, a zasiłek pielęgnacyjny – niezależnie od innych pobieranych świadczeń.

W myśl ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników orzeczenia o trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, które stanowią jedną z przesłanek uzyskania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, są wydawane przez lekarzy rzeczoznawców (w pierwszej instancji) lub komisje lekarskie (w drugiej instancji).

Orzeczenia o niezdolności do pracy wydane przez lekarza rzeczoznawcę lub komisję lekarską KRUS po 1 stycznia 1998 r. nie podlegają przełożeniu na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Osoby, którym wydano orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym w systemie orzecznictwa KRUS po 1 stycznia 1998 r. mogą złożyć wniosek do zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

4. W informacji sygnałnej wykorzystano dane:

- a. zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności o osobach z aktualnym orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (PZON);
- b. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o świadczeniobiorcach świadczeń emerytalno-rentowych z orzeczeniem o stopniu niezdolności do pracy (ZUS EMIR i RENTIER);
- c. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o osobach zgłoszonych do ubezpieczenia przez płatników składek, które poinformowały płatnika składek, że posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy, wydane przez odpowiedni organ;
- d. Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji o osobach, które posiadają ważne orzeczenie o grupie inwalidztwa, wydane przed 1 stycznia 1998 r. przez komisję lekarską podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych;

- e. Ministerstwa Obrony Narodowej o osobach, które posiadają ważne orzeczenie o grupie inwalidztwa, wydane przed 1 stycznia 1998 r. przez komisję lekarską podległą Ministrowi Obrony Narodowej;
 - f. Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o świadczeniobiorcach rent z tytułu niezdolności do pracy;

Informacje o orzeczeniach o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym są przechowywane w systemie KRUS od 2000 r. Analizowane dane nie obejmują osób, którym po 25 latach pracy zamieniono świadczenie rentowe na świadczenie emerytalne (jeśli to było bardziej korzystne dla świadczeniobiorcy);
 - g. Ministerstwa Edukacji Narodowej dotyczące dzieci i młodzieży posiadającej orzeczenie publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej (w tym publicznej poradni specjalistycznej) o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania;

Kształcenie specjalne organizowane jest dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Uczniowie posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego nie muszą być niepełnosprawni w rozumieniu ustawy o rehabilitacji, podobnie jak uczniowie niepełnosprawni nie muszą mieć orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.
 - h. Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotyczące studentów i doktorantów posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane przez odpowiedni organ;
 - i. pochodzące ze sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego.
5. Dane przedstawione w niniejszej informacji sygnałnej o osobach z ważnym orzeczeniem o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, wydanym przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności różnią się od danych prezentowanych w kwartalnych informacjach Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych. Wiek osób został ustalony według daty 31 grudnia 2023 r., a nie według daty przyznania orzeczenia. Dane mogą nie zawierać wszystkich decyzji organów odwoławczych.

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Krakowie
Dyrektor Agnieszka Szlubowska
Tel: 12 420 40 50

Rozpowszechnianie:
Wydział Współpracy z Mediami
Tel. komórkowy: 695 255 032
Tel. stacjonarne: 22 608 38 04, 22 449 41 45,
22 608 30 09
e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

- stat.gov.pl
- [@GUS_STAT](https://twitter.com/GUS_STAT)
- [@GlownyUrzadStatystyczny](https://www.facebook.com/GlownyUrzadStatystyczny)
- [gus_stat](https://www.instagram.com/gus_stat)
- [glownyurządstatystycznygus](https://www.youtube.com/glownyurządstatystycznygus)
- [glownyurządstatystyczny](https://www.linkedin.com/company/glownyurządstatystyczny)

Powiązane opracowania

[Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2022 roku](#)

[Osoby niepełnosprawne w 2022 roku](#)

[Osoby niepełnosprawne prawnie w województwie małopolskim w 2022 roku](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Osoba niepełnosprawna](#)

[Osoba niepełnosprawna prawnie](#)

[Stopień niepełnosprawności](#)